

Üleliiduline

POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE LEVITAMISE ÜHING

LOENGUTE SARI

„NSV LIIDU VÄLISPOLIITIKA JA KAASAEGSED RAHVUSVAHELISED SUHTED“

NSV LIIDU TEADUSTE AKADEEMIA KORRESPONDEERIV LIIGE

E. A. K O R O V I N

NSV LIIDU VÄLISPOLIITIKA PÕHIPRINTSIIBID

[Sarja teine loeng]

Nr. 30 (126)

EESTI NSV

POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE LEVITAMISE ÜHINGU

VÄLJAANNE

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS • TALLINN 1952

A-17346

ÜLELIIDULINE
POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE LEVITAMISE ÜHING

LOENGUTE SARI

«NSV Liidu välispoliitika ja kaasaegsed rahvusvahelised suhted»

NSV LIIDU TEADUSTE AKADEEMIA KORRESPONDEERIV LIIGE

E. A. K O R O V I N

NSV LIIDU VÄLISPOLIITIKA PÕHIPRINTSIIBID

[Sarja teine loeng]

EESTI NSV
POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE LEVITAMISE ÜHINGU
VÄLJAANNE

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS • TALLINN 1952

Originaali tiitel:

Е. А. Коровин. Основные принципы внешней политики СССР.

Tõlkinud V. Last.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

Sissejuhatus

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidu tagajärjel lõhenes kogu maailm otsustavalt ja tagasipöördumatult kaheks leeriks — imperialismileeriks ja sotsialismileeriks. «Nende kahe leeri võitlus,» märkis seltsimees Stalin, «moodustab kogu tänapäeva elu telje, see moodustab kogu vana ja uue maailma tegelaste praeguse sise- ja välispoliitika sisu.»¹

Nõukogude sotsialistliku riigi välispoliitika, nagu tema sisepoliitikagi, on põhiliselt ja põhimõtteliselt vastandlik ükskõik millise kapitalistliku riigi välispoliitikale. Kapitalistlikule riigile on välispoliitika peamiseks eesmärgiks tagada maksimaalselt kasulik rahvusvaheline olukord antud riigis valitsevale kapitalistlikule kildkonnale, kes püüab haarata üha uusi territooriume ja «mõjusfääre», orjastada teisi rahvaid. Nõukogude riigi välispoliitika peamiseks eesmärgiks on tagada rahvusvahelised tingimused, mis on kõige soodsamad kommunismi ülesehitamiseks NSV Liidus, demokraatia võiduks kogu maailmas.

Nõukogude välispoliitikal on, võrreldes ükskõik millise teise riigi välispoliitikaga, rida suuri erinevusi, põhilisi iseärasusi. See on ajaloos esimene välispoliitika, mis rajaneb marksistlik-leninlikule teooriale, ainsale tõeliselt teaduslikule alusele, mis ei ole omane ühegi ekspluataatorliku riigi poliitikale.

Marksism-leninism kindlustab Nõukogude välispoliitikale mitte ainult kõigi kehtivate rahvusvaheliste suhete õige analüüsi, vaid relvastab teda ühtlasi tuleviku ettenägemisega. Seoses sellega on huvitav meenutada V. I. Lenini erakordselt väljendusrikkaid sõnu: «Imetaoline ennustamine on muinasjutt. Kuid teaduslik ettenägemine on fakt.»²

¹ J. V. Stalin, Teosed, 4. kd., Tallinn, 1948, lk. 225.

² V. I. Lenin, Teosed, 27. kd., lk. 455 (v. k.).

Lenini juhend on kasutatav ükskõik missuguses teadus-harus, mis on relvastatud teadusliku või, — mis on sama — marksistliku meetodiga; see on täielikult kasutatav ka Nõukogude sotsialistliku riigi välispoliitika suhtes.

Nõukogude välispoliitika põhiline erinevus, võrreldes kapitalistlike riikide välispoliitikaga, seisab tema tõeliselt rahvalikus iseloomus. Ükskõik millises ekspluataatorlikus ühiskonnas on välispoliitika valitsevate klasside poliitika, kes rahvamasside arvel ja seljataga teostavad omakasupüüdlikkude, neile kasulikkude ja sobivat poliitikat nii omal maal kui ka rahvusvahelisel areenil. Ainult Nõukogude sotsialistlikus riigis, kus on likvideeritud kõik võimalused inimese ekspluateerimiseks inimese poolt, kus ei ole antagonistlikke klasse, on maa sisepoliitika ja sellest tulenev välispoliitika paljumiljonilise nõukogude rahva tõelise tahte väljenduseks, samuti nagu Nõukogude riik ise väljendab kõige laiemate rahvahulkade tahtet.

Nõukogude riigi välispoliitika ei ole ainult üldrahvalik, vaid ka kõige laiemas mõttes tõeliselt rahvuslik poliitika.

Ükskõik millises mitmest rahvusest koosnevas ekspluataatorlikus riigis on välispoliitika valitseva, privilegeeritud rahvuse poliitika, mida teostatakse orjastatud rahvuste arvel. Nõukogude Liidus, mis kujutab endast võrdõiguslike ja vabade rahvaste vennalikkude peret, on igale rahvusele tagatud tema rahvusliku kultuuri õitseng, materiaalse ja vaimse taseme tõus. Nõukogude paljurahvuselise riigi välispoliitika on tõeliselt rahvuslik poliitika, mis võrdselt ja ühetaoliselt väljendab kõigi, meie ääretu sotsialistliku Isamaa koosseisu kuuluvate rahvuste huve.

Just sellepärast, et Nõukogude paljurahvuselise sotsialistliku riigi välispoliitika on sügavalt rahvuslik, on ta ka tõeliselt internatsionaalne poliitika.

Niisamuti kui nõukogude ühiskonnale on võõras üksikisiku ja kollektiivi huvide vastandlikkus omal maal, sest nõukogude kord ja sotsialistlik ühiskond ise tagavad nende täieliku kooskõla, vastab ka NSV Liidu välispoliitika rahvuslik alus — nõukogude töötava rahva huvide kaitsmine — täiel määral ükskõik millise teise rahuarmastava ja vaba rahva välispoliitilistele huvidele ja püüdlustele.

Sellest rääkis Pariisi konverentsil 1946. aastal seltsimees Molotov, näidates, et NSV Liidu välispoliitika vastab suurte ja väikeste maade rahvaste tähtsaimatele huvidele, kõigi rahuarmastavate rahvaste elulistele huvidele.

Sellepärast järgivad Nõukogudemaa välispoliitikat rahva-
demokraatia maad Euroopas ja Aasias.

Tänu meie nõukogude majandusele ja tema sotsialistli-
kule baasile, meie plaanimajandusele, väliskaubanduse mo-
nopolile ja teistele meie ühiskondliku ning riikliku korra
iseloomustavatele joontele omab Nõukogude välispoliitika
niivõrd suure vabaduse ja iseseisvuse, mis pole kättesaadav
ühelegi kodanlikule riigile.

Nõukogude välispoliitika kõige väärtuslikumaks iseära-
suseks on see vaieldamatu tõsiasi, et tema eesmärgid ja
ülesanded — vastandina kapitalistlike riikide välispoliiti-
kale — ei ole vastuolus inimühiskonna progressiivse arene-
mise seadusepärastega, vaid langevad nendega täiesti
kokku, sest Nõukogude välispoliitika on kõige eesrindlikuma
riigi — sotsialistliku riigi poliitika, kõige eesrindlikuma
klassi — töölisklassi poliitika.

Sellepärast ei vaja Nõukogude diplomaatia oma edukaks
tegevuseks kulissidetaguseid tehinguid, rahvaste petmist ega
selliste põhimõttelagedate ja ebamoraalsete võtete rakenda-
mist, mis on iseloomulikud imperialistlikule diplomaatiale.
Niisugused meetodid on Nõukogude välispoliitika'e võõrad.

Nõukogude välispoliitika määratu suur eelis kapitalist-
like riikide välispoliitikaga võrreldes seisab selles, et teda
juhivad ja suunavad tark ja võitlustes karastatud Lenini-Stalini
partei, mis tagab Nõukogude välispoliitikale selle põhi-
mõttekindluse, moraalse jõu, sihikindluse ja avaruse, mis
on kättesaamatud kapitalistlike riikide diplomaatiale.

Nõukogude diplomaatia, uute ajalooliste omadustega dip-
loomaatia loojateks olid V. I. Lenin ja J. V. Stalin. Nad pal-
jastasid ka imperialismi diplomaatia salakavalad ja reetur-
likud meetodid, tema agressiivse ja ebamoraalse iseloomu
ning kavandasid Nõukogude diplomaatia ees seisvad üles-
anded. Lenin ja Stalin rõhutasid, et Nõukogude diplomaatia
põhimõtted, tema meetodid ei oma midagi ühist vana, ko-
danliku saladiplomaatia põhimõtete ja meetoditega.
Seltsimees Stalin selgitas eredate näidetega, et Nõukogude
diplomaatia on alati ja kõrvalekaldumatult olnud rahu-
diplomaatia ja selles suhtes on tal mõnikord olnud mitte
väiksem tähtsus kui mitmel armeel rindel.

Marx ja Engels töölisklassi rahvusvahelisest poliitikast

Teadusliku sotsialismi rajajad Marx ja Engels näitasid omal ajal, et töölisklassil kui töötajate avangardil peab olema isegi kapitalismi tingimustes, oma iseseisev rahvusvaheline poliitika, sest ükskõik millise maa kodanluse välispoliitika on alati takistuseks töölisklassi võitluses enese vabastamise eest.

Väga eredalt ja kujukalt ütlesid selle kohta teadusliku sotsialismi rajajad:

«Ässitada rahvaid üksteise kallale, kasutada üht rahvast teise rõhumiseks, tagades seega absoluutse despootliku võimu edasise olemasolu, — selles seisiski kõigi seni eksisteerinud valitsejate ning nende diplomaatide kunst ja tegevus.»¹

Sellest tegid Marx ja Engels järelduse:

«Kui töölisklassi vabastamine nõuab tööliste vennalikku liitu ja koostööd, kuidas suudavad nad siis täita seda suurt ülesannet niisuguse välispoliitika olemasolu korral, mis, taotledes kuritegelikke eesmärke, mängib rahvuslike eelarvamustel ja hävitab röövellikes sõdades rahvaste verd ja rikkusi?»²

Kuid seni, kui Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidu tagajärjel ei olnud loodud maailma esimest töötava rahva sotsialistlikku riiki, oli töölisklassi — klassi, kellel veel ei olnud niisugust võimsat relva, nagu oma riik — välispoliitika suunatud peaasjalikult ja eelkõige vastavate riikide ekspluataatorlike klasside välispoliitika paljastamisele ja sellele poliitikale vastutöötamisele.

Paljastades ekspluataatorlike klasside reaktsioonilise välispoliitika olemust, juhtisid Marx ja Engels tähelepanu töölisklassi ees seisvaile ülesannetele, ja nimelt — töölisklassi ülesandele omandada rahvusvahelise poliitika saladusi, jälgida oma valitsuste diplomaatilist tegevust ja vajaduse korral töötada sellele vastu kõigi tema kasutuses olevate vahenditega. Juhul, kui pole võimalik ära hoida oma valitsuste rahvavaenulikkude, reaktsioonilist diplomaatilist tegevust, peab töölisklass ühinema valitsuse paljastamiseks ja

¹ K. Marx ja F. Engels, Teosed, VI kd., lk. 237 (v. k.).

² K. Marx ja F. Engels, Teosed, XIII kd., I osa, lk. 12—13 (v. k.).

saavutama selle, et lihtsad moraali- ja õigluseeadused, millistest peavad juhinduma omavahelistes suhetes eraisikud, saaksid valitsevateks normideks ka rahvusvahelistes suhetes.

Oma järeldused võtsid Marx ja Engels kokku selles, et «võitlus niisuguse välispoliitika eest — see on osa üldisest võitlusest töölisklassi vabastamise eest».¹

Tuleb märkida, et teadusliku sotsialismi rajajad andsid mitte ainult nende kaasaegse ajajärgu — tööstusliku kapitalismi ajajärgu riikide välispoliitika õige analüüsi, vaid oskasid suurepäraselt ette näha ka ajaloo arengukäiku.

Piirdume kahe niisuguse faktiga teaduslikust ettenägemisest, kuna nad on eriti aktuaalsed just meie päevil.

Euroopa rahvaste siiras rahvusvaheline koostöö, rääkisid Marx ja Engels, on võimalik vaid sel tingimusel, kui igaüks neist rahvastest on oma kodus täielikuks peremeheks. Väljendatuna kaasaegses teaduslikus terminoloogias, tähendab see mõte, et tõeline rahvusvaheline koostöö on võimalik ainult suveräänsete rahvaste, ainult vabade riikide vahel.

Teine, mitte vähem väärtuslik fakt marksismi klassikute võimest ette näha on järgmine: «...vastandina vanale ühiskonnale tema majandusliku viletsuse ja poliitilise hullumeelsusega tekib uus ühiskond, kelle rahvusvaheliseks põhimõtteks on — r a h u, sest kõigil rahvastel on üks ja sama käskija — töö!»² See tähendab, et siirast, järjekindlat rahupoliitikat võib teostada ainult see ühiskond, see riik, kes ise vabastas töö, teiste sõnadega, sotsialistlik ühiskond ja sotsialistlik riik.

Lenin ja Stalin — Nõukogude riigi välispoliitika loojad ja innustajad

V. I. Lenin ja J. V. Stalin on maailma esimese sotsialistliku riigi loojad ja juhid ja koos sellega ka meie maa välispoliitika loojad.

Leninit ja Stalinit seovad suure sõpruse, ühise võitluse ja loomingu lahutamatud sidemed.

¹ K. Marx ja F. Engels, Teosed, XIII kd., I osa, lk. 13 (v. k.).

² K. Marx, F. Engels, Valitud teosed, I kd., lk. 499 (v. k.).

Seltsimees Stalin on korduvalt rõhutanud, et kõik Nõukogude riigitegelased, esmajärjekorras aga tema ise, on Lenini ustavad ja järjekindlad õpilased.

Nõukogude riigi välispoliitika alal on rida väga tähtsaid dokumente, näiteks «Rahudekreet», «Venemaa rahvaste õiguste deklaratsioon», läkitus «Kõigile Venemaa ja Ida-maade muhameedlastest töötajatele» ja teised, mis on nende kahe inimliku mõtte geeniusse ühise loomingu vili.

Pärast V. I. Lenini surma on juba enam kui veerandsada aastat nõukogude rahvast ja kogu eesrindlikku inimkonda leninlikul teel juhtinud seltsimees Stalin, inimene, kelle tähtsust ja suurust iseloomustas eredalt André Barbusse oma suurepärasest määratlusest: «Stalin — see on Lenin tänapäeval.»

Sellepärast võimegi õigusega rääkida Nõukogude riigi välispoliitika stalinlikust ajajärgust. Nõukogude välispoliitika stalinlik ajajärk on lahutamatu seotud leninliku ajajärguga, kusjuures teda iseloomustab terve rida uusi nähtusi, mida ei olnud V. I. Lenini eluajal. Nende nähtuste hulka, mis on iseloomulikud Nõukogude riigi arenemise stalinlikule ajajärgule, kuuluvad sotsialismi täielik võit NSV Liidus ja meie maa järkjärguline üleminek kommunismile, fašismi purustamine Euroopas ja Aasias, Kesk- ja Kagu-Euroopa rahvademokraatia maade väljalangemine imperialismi süsteemist, Hiina Rahvabariigi loomine, Aasia rahvaste rahvusliku vabastusliikumise määratu suur tõus, mille tagajärjel juba üks kolmandik maakera elanikkonnast — umbes 800 miljonit inimest — on vabanenud imperialismi ikkest, ja rahvusvahelises ulatuses organiseeritud rahu eest võitlejate rinne. Need, suurimad maailma-ajaloolise tähtsusega sündmused määravad ära uue ajajärgu erinevused Nõukogude välispoliitika arengus, mis on lahutamatu seotud J. V. Stalini nimega ja mis on dogmaatilise väärmarksismiga täielikult vastuolus oleva loova marksismi suurimaks võiduks.

Lenin ja Stalin määrasid kindlaks sotsialistliku riigi välispoliitika põhijooned juba enne Suurt Oktoobrit.

1916. aastal kirjutas Lenin oma kuulsa töö «Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium». Selles teoses näitas Lenin, et monopolistliku kapitalismi — imperialismi — ajajärgu iseloomustavaks jooneks on turgude, asumaade ja maailma ümberjagamise eest võitlevate monopolide võimutsemine, millest paratamatult tuleneb imperia-

listlike riikide välispoliitika konfliktiderikas ja agressiivne iseloom, imperialismi püüe purustada rahulikke suhteid riikide vahel, orjastada ja hävitada rahvaste ning riikide suveräänsust ja sõltumatust nende selliseks allutamiseks, mis Lenini väljenduse järgi «on seotud alistatavate maade ja rahvaste poliitilise sõltumatuse kaotusega».¹

Lenin paljastas ka imperialismi pingutused saavutada maailmavalitsemine, luua kõikeneelav ülemaailmne trust. Lenin purustas reaktsioonilise loosungi «Euroopa Ühendriikidest», mis viimasel ajal on võtnud ameerika-inglise imperialistide käes «ülemaailmse valitsuse» loomise nõudmise vormi, ja näitas, et niisugused «üliriigid» kapitalismi ajajärgul on võimatud või nad kannavad reaktsiooniliste valitsuste ajutise kokkuleppe iseloomu ühiseks kolooniate kägistamiseks ja võitluseks sotsialismi vastu.

Lenin ja Stalin paljastasid seda poliitikat, mida ajab Ameerika Ühendriikide valitsus — ameerika monopolide ja trustide kuulekas tööriist, maailma reaktsiooni tugi ja Nõukogude sotsialistliku riigi suurim vaenlane tema ajaloo kõikidel ajajärkudel. Nad näitasid üksikasjaliselt, et ameerika «idealiseeritud demokraatlik Wilsoni vabariik osutus tegelikult kõige pöörasema imperialismi, kõige häbituma nõrkade ja väikeste rahvaste rõhumise ja kägistamise vormiks»,² et ameerika ja inglise imperialistid «esinevad vene vabaduse timukate ja sandarmitena», «kogu Euroopa kägistajate ja sandarmitena».³

Kolm kuud enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni kirjutas J. V. Stalin: «Sel hetkel, kus Vene revolutsioon pingutab jõudu oma saavutuste säilitamiseks, imperialism aga püüab teda hävitada, sel hetkel varustab ameerika kapital oma miljarditega Kerenski-Miljukovi-Tsereteli koalitsiooni selleks, et, lõppeks päitsed pähe pannud Vene revolutsioonile, õnnestada Läänes hoogu võtvat revolutsioonilist liikumist.»⁴ Iseloomustades oma kõnes partei XVI kongressil (1930. aastal) Ameerika Ühendriike kui «kapitalismi tähtsaimat maad, tema tsitadelli»,⁵ märkis seltsimees Stalin aruandekõnes partei XVII kongressil (1934. aastal), et kogu selle aja jooksul, mis on

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, I kd., Tallinn, 1945, lk. 665.

² V. I. Lenin, Teosed, 28. kd., lk. 169 (v.k.).

³ Sealsamas, lk. 188, 141.

⁴ J. V. Stalin, Teosed, 3. kd., Tallinn, 1948, lk. 233.

⁵ J. V. Stalin, Teosed, 12. kd., Tallinn, 1952, lk. 239.

möödunud Oktoobrirevolutsioonist, «mitmesugustes riikides peeti Põhja-Ameerika Ühendriike igasuguste nõukogudevästaste tendentside kantsiks».¹

Lenin ja Stalin paljastasid imperialistlike riikide välispoliitika kiskjaliku, vägivaldse ja röövelliku olemuse, andes ühtlasi suurepärase määrangu sotsialismi rahvusvahelise poliitika iseärasustele.

Artiklis «Sotsialistlik revolutsioon ja rahvuste enesemääramise õigus» vastandab V. I. Lenin imperialismi rahvusvahelisele poliitikale sotsialismi välispoliitika, kui «täieliku demokraatia» poliitika, mis kinnitab «rahvuste täieliku võrdõiguslikkuse», nende õiguse enesemääramisele, «vabale poliitilisele eraldumisele»,² ja nende vabatahtliku liidu põhimõtte.

Teises artiklis «Vastus Kievsstile» näitas Lenin, et kõigile rahvustele võrdsete õiguste kuulutamine kodanluse poolt oli pettuseks, samal ajal kui meile on ta tõelisuseks, mis kergendab ja kiirendab kõigi rahvuste kaasatõmbamist meie poolele.

Lenin osutas erilist tähelepanu asumaade ja sõltuvate maade rahvustele, vaadeldes nende olukorda rahvusliku vabastusliikumise ja töölisklassi sotsialismi eest võitlemise vastastikuse sõltuvuse probleemide valguses.

Sotsialistid peavad, õpetas V. I. Lenin, nõudma «asumaade kohest vabastamist» ja läbi viima «kõigi rahvuslike ja asumaade vabastusliikumiste ja Nõukogude Venemaa tihedaima liidu teostamise poliitikat».³

Lenin ja Stalin tõestasid imperialismi krahhi ja sotsialismi võidu ajaloolise paratamatuse.

V. I. Lenin kirjutas, et majandusliku ja poliitilise arenemise ebaühtlus on kapitalismi vältimatu seadus. Lenin näitas, et sotsialismi võit on võimalik esialgu mõnel või isegi ühel eraldi võetud kapitalistlikul maal.

Ehitades sotsialismi ümberpiiratuna kapitalistlike riikide poolt, kellede valitsused ja ekspluataatorlikud klassid vihkavad teda meeletult (vt. näiteks Ameerika Ühendriikide endise presidendi Hooveri avaldust: «Minu elu eesmärk on Nõukogude Venemaa hävitamine»), on Nõukogude riik sellepärast eriti huvitatud kindla, valvsa ja ettenägeliku välispoliitika teostamisest. Sellest tuleneb Nõukogude välis-

¹ J. V. Stalin, Teosed, 13. kd., Tallinn, 1952, lk. 295.

² V. I. Lenin, Teosed, 22. kd., lk. 132 (v.k.).

³ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., Tallinn, 1946, lk. 536.

poliitika peamine eesmärk ja peamine orientatsioon — sotsialismi edukaks elluviimiseks ja selle võidu kindlustamiseks NSV Liidus ning meie maa kommunismile järkjärguliseks üleminekuks vajalike kõige soodsamate rahvusvaheliste tingimuste kindlustamine.

Lenin ja Stalin kahe süsteemi kooseksisteerimisest ja rahvusvahelisest koostööst

Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, mis lõhestas maailma kaheks süsteemiks, avas uue ajastu rahvusvahelistes suhetes.

Lenin ja Stalin määratlesid oma teostes kahe süsteemi, kahe leeri vahelist võitlust kui kaasaegse rahvusvahelise poliitika peamist sisu, näitasid Nõukogude välispoliitika põhimõtete tähtsust olukorras, kus maailm on jagunenud kaheks leeriks: sotsialismi- ja kapitalismileeriks, ja märkisid, et nende kahe leeri võitlus otsustab kapitalismi ja sotsialismi saatuse kogu maailmas.

Lenin ja Stalin osutasid hädaohule, mida kujutab endast NSV Liidule imperialistliku ümbruskonna olemasolu, ja õpetasid nõukogude rahvale oskust ära kasutada vastuolusid imperialismileeris sotsialistliku riigi huvides. «Selles seisabki Välisasjade Rahvakomissariaadi olemasolu mõte», märkis seltsimees Stalin partei X kongressil, «et kõiki neid vastuolusid arvesse võtta, neile tugineda, nende vastuolude raamides laveerida.»¹

Leninile kuulub väljendus erinevate sotsiaalsete süsteemidega riikide vahelise koostöö paratamatusest ja vajalikkusest.

«On olemas suurem jõud,» ütles V. I. Lenin, «kui ükskõik millise vaenuliku valitsuse või klassi soov, tahe ja otsus, see jõud on — ülemaailmsed üldised majanduslikud suhted, mis sunnivad neid astuma meiega ühendusepidamise teele.»²

Lenini mõtet kahe erineva süsteemi rahvusvahelise koostöö võimalikkusest arendas edasi seltsimees Stalin, luues väljakujunenud õpetuse kapitalistliku ja sotsialistliku süsteemi rahuliku kõrvuti eksisteerimise võimalusest, näidates niisuguse võimaluse majanduslikke ja poliitilisi tegureid.

¹ J. V. Stalin, Teosed, 5. kd., Tallinn, 1948, lk. 39—40.

² V. I. Lenin, Teosed, 33. kd., lk. 129 (v. k.).

«Meie suhete aluseks kapitalistlike riikidega on asjaolu,» ütleb J. V. Stalin, «et me peame võimalikuks kahe vastandliku süsteemi kõrvuti eksisteerimist. Praktika on seda täielikult õigustanud.»¹

Sotsialistliku ja kapitalistliku süsteemi koostöö oli võimalik teise maailmasõja ajal, seda enam on ta võimalik rahuaja-tingimustes.

Seltsimees Stalin on andnud juhendi, et kahe süsteemi edukaks koostööks on vähe ainult selle koostöö võimalusest. Peab olema soov koostööks, mitte aga jutud koostööst, mida nii sageli kasutavad inglise-ameerika diplomaadid, vaid siiras soov ja vajalik tegevus, et tagada koostöö edu. Imperialistlikud sõjaõhutajad kardavad seda koostööd kõige enam, sest «NSV Liiduga kokkulepete saavutamise poliitika õonestab sõjaõhutajate positsioone ja teeb nende härrade agressiivse poliitika objektituks».² Kahe süsteemi koostöö peab rajanema poolte täielikule võrdõiguslikkusele, mõlema poole siseasjadesse vastastikuse mittevahelesegamise põhimõttele ja teiste rahvaste riiklike süsteemide austamisele, sest «iga rahvas peab kinni sellest süsteemist, millest ta tahab ja saab kinni pidada».³

Seltsimees Stalinile kuulub ka juhend sotsialistliku ja kapitalistliku süsteemi koostöö ulatusest. Vastandlike süsteemide koostöö on võimalik ja soovitav majanduslikul ja poliitilisel alal ulatuses, mida dikteerivad ette kahe süsteemi erinevused, s. o. meie poolt seni, kuni see koostöö vastab Nõukogude riigi välispoliitika põhimõtetele.⁴

Koos sellega näitab seltsimees Stalin, et vastavalt Nõukogude riigi edaspidisele edasiliikumisele kommunismiteel niisuguse koostöö võimalused mitte ainult ei vähene, vaid vastupidi, võivad isegi suurenedada.⁵

Stalinlik õpetus sotsialistliku ja kapitalistliku süsteemi rahvusvahelisest koostööst on lähtepunktiks küsimuse lahendamisel Nõukogude riigi välispoliitika peamisest suunast.

¹ J. V. Stalin, Teosed, 10. kd., Tallinn, 1950, lk. 280.

² «Pravda» kirjasaatja küsimused ja seltsimees J. V. Stalini vastused. «Rahva Häälel» 29. okt. 1948. a.

³ Üleskirjutus seltsimees J. V. Stalini jutuajamisest Ameerika Ühendriikide vabariikliku partei tegelase Harold Stasseniga 9. aprillil 1947. «Rahva Häälel» 8. mail 1947. a.

⁴ Vt. J. V. Stalin, Teosed, 10. kd., lk. 120.

⁵ Vt. «Pravda» 25. septembril 1946. a.

Võitlus rahu eest kui Nõukogude välispoliitika peamine põhimõte

Nõukogude riigi välispoliitika juhtivaks põhimõtteks on võitlus rahu eest, mis tuleneb nõukogude ühiskonna struktuuri iseloomust, Nõukogude sotsialistliku riigi olemusest, kus puuduvad klassid ja ühiskondlikud grupid, kes oleksid huvitatud sõjast, rahvaste orjastamisest ja imperialistlikust ekspansioonist.

Seltsimees Stalin on korduvalt seda seisukohta rõhutanud. Esinedes 1917. aastal VSDT(b)P VI kongressil, näitas ta kui tööliste ja talupoegade peamisele eesmärgile — «rahu jalule seada»¹.

Ettekandes «Kolm aastat proletariaadi diktatuuri» rääkis J. V. Stalin 1920. aastal: «Me pooldame rahu välispoliitikat, me ei ole sõja pooldajad.»²

Peatudes 1924. aastal partei XIII kongressi kokkuvõtetel, märkis seltsimees Stalin: «... meie maa on ainus riik maailmas, mis on võimeline teostama ja mis tõesti teostab rahupoliitikat, teostab seda mitte variserlikult, vaid ausalt ja avalikult, otsustavalt ja järjekindlalt. Praegu tunnustavad kõik, nii vaenlased kui ka sõbrad, et meie maa on ainus riik, mida võib õigusega nimetada rahupoliitika kantsiks ja lipukandjaks kogu maailmas.»³

1925. aastal, partei XIV kongressil ütles J. V. Stalin: «Meie valitsuse poliitika, välispoliitika aluse moodustab rahuidee.»⁴

Partei XVIII kongressil, 1939. aastal, rõhutas seltsimees Stalin kogu otsustavusega:

«Meie oleme rahu ja kõigi maadega majanduslike sidemete tugevdamise poolt, seisame sel positsioonil ja jääme sellele püsima, kuivõrd need maad peavad samasuguseid suhteid Nõukogude Liiduga, kuivõrd nad ei püüa kahjustada meie maa huvisid.

Me pooldame rahulikke, lähedasi ja heanaaberlikke suhteid kõigi naabermaadega, kel on ühine piir NSV Liiduga, me seisame sel positsioonil ja jääme sellele püsima, kuivõrd need riigid peavad samasuguseid suhteid Nõukogude Liiduga, kuivõrd nad ei püüa otseselt või kaudselt kahjustada

¹ J. V. Stalin, Teosed, 3. kd., lk. 170.

² J. V. Stalin, Teosed, 4. kd., lk. 381.

³ J. V. Stalin, Teosed, 6. kd., Tallinn, 1948, lk. 235.

⁴ J. V. Stalin, Teosed, 7. kd., Tallinn, 1948, lk. 285.

Nõukogude riigi piiride terviklikkuse ja puutumatus huvi-
sid.»¹

J. V. Stalin juhtis korduvalt tähelepanu sellele, et Nõukogude välispoliitika nurgakiviks on rahuidee. Vestluses «Pravda» kirjasaatjaga 17. veebruaril 1951. aastal teatas seltsimees Stalin uuesti kategooriliselt ja selgelt: «Mis puutub Nõukogude Liidusse, siis teostab ta ka edaspidi vankumatult sõja vältimise ja rahu säilitamise poliitikat.»²

Tuleb samuti märkida, et J. V. Stalinile kuulub rahvaste kollektiivse julgeoleku, «maailma jagamatuse» põhimõtte põhjendamine, kõikide rahuarmastavate rahvaste huvi põhjendamine rahu säilitamises ja rahvusvahelises koostöös.

Toome ühe J. V. Stalini paljudest väljendustest antud küsimuse kohta:

«...igasugune isegi väike sõda, mida agressorid on alustanud kuskil kaugel maailma nurgas, kujutab endast ohtu rahuarmastavatele maadele»³.

Seltsimees Stalin pühendab pidevalt tähelepanu vajadusele kindlustada rahu rahvaste vahel mitte passiivse ootamisega, mitte unistustega ja juttudega rahust, vaid aktiivse võitlusega rahu eest. Seoses Churchilli agressiivse kõnega Fultonis 1946. aastal kutsus seltsimees Stalin üles paljastama sõjaõhutajate iga tegevust, iga sammu, mobiliseerides rahvaste jõude organiseeritud vastulöögi andmiseks agressiooni jõududele.

Jutuajamisel «Pravda» kirjasaatjaga 17. veebruaril 1951. aastal osutas J. V. Stalin Ameerika Ühendriikides, Inglismaal ja Prantsusmaal asuvatele agressiivsetele jõududele, kes janunevad uue sõja järele «üliskasumite saamiseks, teiste maade riisumiseks». Need agressiivsed jõud hoiavad oma peos vastavate kapitalistlike riikide reaktioonilisi valitsusi ja suunavad neid. Ära kasutades neid valitsusi, püüavad agressiivsed jõud mässida rahvahulki valedesse, selleks et pettuse abil kiskuda nad uude sõtta. Sellepärast kardavad agressiivsed jõud rahukaitseliikumist, mis paljastab nende kuritegelikke kavatsusi. Sellepärast kukutasid nad läbi Nõukogude Liidu rahuarmastavad ettepanekud Rahupakti sõlmimise, relvastuse vähendamise, aatomi-relva keelamise jne. kohta.

¹ J. Stalin, Leninismi küsimusi, Tallinn, 1952, lk. 536.

² Seltsimees J. V. Stalini jutuajamine «Pravda» kirjasaatjaga, Tallinn, 1951, lk. 8.

³ J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 535.

«Millega lõpeb see agressiivsete ja rahuarmastavate jõudude võitlus?» asetab küsimuse J. V. Stalin ja vastab: «Rahu säilitatakse ja kindlustatakse, kui rahvad võtavad rahu säilitamise enda kätte ja kaitsevad seda lõpuni. Sõda võib saada vältimatuks, kui sõjaõhutajail läheb korda mäsida rahvahulgas valedesse, petta neid ja kiskuda nad uude maailmasõtta.

Sellepärast on laialdasel kampaanial rahu säilitamiseks kui sõjaõhutajate kuritegelike mahhinatsioonide paljastamise vahendil nüüd esmajärguline tähtsus.»¹

Nõukogude rahupoliitikal ei ole midagi ühist kodanliku patsifismiga, mis on mõnedel inimestel nende poliitilise lühinägelikkuse väljenduseks, kuid kodanlikel valitsustel — uute sõdade ettevalmistamise teadlikuks maskeerimiseks, suitskatteks, mis varjab rahvaste eest imperialistliku kodanluse veriseid ja musti vandenõusid.

Nõukogude riigi rahuarmastav poliitika ei ole tema nõrkuse tunnuseks; vastupidi, ta väljendab nõukogude rahva veendumust enda võitmatusest. Nõukogude inimesed teavad, et kui imperialistid päästavad valla uue sõja meie rahuarmastava riigi vastu, siis purustab Nõukogude Liit, keda toetavad kogu maailma vabadustarmastavad rahvad, täielikult ükskõik millise agressori, ja see sõda muutub «hauaks mitte enam üksikuile kapitalistlikele riikidele, vaid kogu maailma kapitalismile»².

Rahvuste enesemääramine ja suveräänsuse nõukogude kontseptsioon

Seltsimees Stalin töötas teaduslikult välja marksistliku õpetuse rahvusest ja rahvusküsimusest. Juba 1913. aastal ilmunud J. V. Stalini töö «Marksism ja rahvusküsimus» oli bolševismi teooriaks ja programmiks rahvusküsimuses. Selles teoses on antud sügavalt teaduslik määratlus rahvusliku suveräänsuse ja rahvuste enesemääramise mõistele.

«Enesemääramisõigus tähendab seda,» räägib J. V. Stalin, «et rahvus võib oma elu korraldada oma soovi järgi. Tal on õigus oma elu korraldada autonoomia alusel. Tal on

¹ Seltsimees J. V. Stalini jutuaamine «Pravda» kirjasaatjaga, lk. 8.

² G. M. Malenkov, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 32. aastapäev, Tallinn, 1949, lk. 16.

õigus astuda teiste rahvustega föderatsioonisuhetesse. Tal on õigus täielikult lahku lüüa. Rahvus on suveräänne, ja kõik rahvused on üheõiguslikud.»¹

Seltsimees Stalin täiendas peale selle Marxi õpetust ekspluataatorlike klasside poolt sisemaal teostatava rõhumise sidemetest nende klasside rahvusvahelise rõhumise poliitikaga ja selgitas rahvuste enesemääramise õiguse tähtsust võitluseks imperialismi vastu, rahvuste ühinemiseks ja sõbralikuks koostööks.

Seltsimees Stalin näitas rahvuse ja riigi sõltumatuse erakordset tähtsust eriti kaasaegsel ajaloolisel etapil, milal ameerika imperialism püüab avalikult saavutada maailmavalitsemist, tallates ilma tseremooniata jalge alla teiste rahvaste vabaduse ja sõltumatuse. Seoses sellega pole üleliigne meenutada stalinlike juhendeid suveräänsusest kui barjäärist imperialistliku ekspansiooni vastu, suveräänsusest kui kõige eesrindlikumate ühiskondlike vormide (rahvademokraatia) ehitamise tagatisest, suveräänsusest kui rõhutatud rahvaste vabastamise tagatisest, suveräänsusest kui riikide võrdõigusliku koostöö eeldusest.

Rahvusliku enesemääramise põhimõte kuni riikliku eraldumiseni, ütleb J. V. Stalin, «rebib maski imperialistidelt, kes valelikult lobisevad enesemääramisest, kuid püüavad hoida sõnakuulmises, hoida oma imperialistliku riigi raamides mittetäieõiguslikke rahvaid ja asumaid, ning süvendab seega viimaste vabadusvõitlust imperialismi vastu»².

1948. aastal Soome valitsuse delegatsiooni auks korraldatud lõunasöögil rõhutas seltsimees Stalin veel kord, et rahvusliku enesemääramise õigus kuni riikliku eraldumiseni on Nõukogude riigi rahvuspoliitika tähtsaimaks põhimõtteks.

«Paljud ei usu, et suurte ja väikeste rahvuste vahel võivad olla võrdõiguslikud suhted,» rääkis J. V. Stalin. «Kuid meie, nõukogude inimesed, arvame, et niisuguseid sidemeid võib olla ja peab olema.»³

Stalinlikust õpetusest sotsialistlike rahvuste kohta tuleb suveräniteedi sotsialistlik kontseptsioon, millest ei tule aru saada kui formaalsest, deklaratiivsest riigi sõltumatuses, vaid kui riigile vajalike materiaalsete eelduste kindlustamisest selleks, et antud rahvas, antud riik võiks saada

¹ J. V. Stalin, Teosed, 2. kd., Tallinn, 1952, lk. 304.

² J. V. Stalin, Teosed, 5. kd., lk. 52.

³ «Pravda» 13. aprillil 1948. a.

tõeliselt iseseisvaks, tõeliselt sõltumatuks. See põhimõte leidis väljendust reas lepinguis, mida Nõukogude Liit sõlmis nii Ida riikidega kui ka rahvademokraatia maadega, kellelele Nõukogude Liit osutab abi mitte ainult oma suhtumisega neisse kui enesega võrdseisse, vaid abistab omakasupüüdmatult ka majanduslikul, tehnilisel ja kultuurilisel alal: seadmete hankimine, konsultatsioon mitmesugustes küsimustes, krediteerimine soodsatel tingimustel, kultuuri- line koostöö jne.

Stalini õpetuse — suveräänsuse põhimõtte tähtsusest — teine külg kaasaegses rahvusvahelises poliitikas seisab suveräänsuse imperialistliku eitamise paljastamises.

Seltsimees Stalin näitas samuti, kuidas rahvusvaheline reaktsioon, mis on läbi imbunud rassismist ja suurrahvuslikust šovinismist, ründab seda demokraatliku välispoliitika tähtsaimat põhimõtet.

Seltsimees Stalini seisukohad rahvuste ja riikide suveräänsusest andsid nõukogude diplomaatidele võimaluse meile sõbralike maade suveräänsuse edukaks kaitsmiseks, laialdaseks võitluseks nende maade suveräänsuse eest, kes võideti teises maailmasõjas (Saksamaa, Itaalia, Jaapan), aga samuti nende riikide suveräänsuse eest, kes olid hitlerliku Saksamaa satelliitideks. Meenutame sellega seoses seltsimees Stalini poolt sõja haripunktil öeldud sõnu: «... hitlerid tulevad ja lähevad, aga saksa rahvas ja Saksa riik — püsivad»¹. Hitlerliku Saksamaa üle 1945. aastal saavutatud võidu päeval, kui nõukogude rahvas ja teised rahuarmastavad rahvad pühitsesid oma võitu, rõhutas J. V. Stalin oma läkituses nõukogude rahvale, et «Nõukogude Liit... ei kavatse Saksamaad tükeldada ega hävitada»².

Kogu enam kui 30-aastane Nõukogude diplomaatia ajalugu on pideva võitluse ajalugu nõukogude rahva ja teiste suurte ning väikeste rahvaste ja riikide suveräänsuste õiguste eest. Et seda illustreerida, tuleks jälgida Nõukogude diplomaatia tegevust Nõukogude riigi kogu arenemisperioodi vältel, mis ei kuulu käesoleva loengu raamidesse.

Need tiheda ja sõbraliku vastastikuse koostöö uued vormid, mis kujunesid Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahelistes suhetes, alates vastastikuse abistamise

¹ J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, Tallinn, 1946, lk. 40.

² Sealsamas, lk. 156.

lepingutest agressiooni vastu ja lõpetades Vastastikuse Majandusliku Abistamise Nõukogu loomisega, ja mis kindlustasid neile riikidele esmakordselt nende ajaloos tõeliselt rahvusliku iseseisvuse, töötati välja ja viidi ellu seltsimees Stalini kõige aktiivsemal osavõtul.

Sellest räägib A. I. Mikojan artiklis, mis on pühendatud J. V. Stalini 70-ndale sünnipäevale, rõhutades, et seltsimees Stalini initsiatiivil loodi selline majanduslike suhete süsteem NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vahel, mis «kindlustab vennaliku koostöö ja majanduslike plaanide seltsimeheliku kooskõlastamise»¹.

Stalini õpetusest suveräänsuse kohta tuleneb terve rida tähtsaimaid järeldusi. Piirdume mõningatega neist.

Stalini õpetusest suveräänsuse kohta tuleneb kõigepealt see, et mitte ükski riik ei tohi segada end teise riigi siseasjadesse. Meenutame J. V. Stalini jutuajamist R. Howardiga, milles seltsimees Stalin veenvalt näitas, et NSV Liit ei tegele «revolutsiooni eksportimisega», aga samuti seltsimees Stalini jutuajamist H. Stasseniga ja teiste välismaiste riigitegelastega, kus ta väljendas sedasama mõtet.

«Iga rahvas,» räägib J. V. Stalin, «peab kinni sellest süsteemist, millest ta tahab ja saab kinni pidada. Missugune süsteem on parem, näitab ajalugu. Tuleb lugu pidada süsteemidest, mis rahvas on valinud ja heaks kiitnud. Kas süsteem Ameerika Ühendriikides on halb või hea, see on ameerika rahva asi. Koostöök ei ole nõutav, et rahvastel oleks ühesugune süsteem. Tuleb pidada lugu rahva poolt heakskiidetud süsteemidest. Ainult sellisel tingimusel on võimalik koos töötada.»²

Iseloomustades Nõukogude välispoliitikat, mis muutumatult kaitseb teiste riikide siseasjadesse mittevaheselegamise põhimõtet, paljastas seltsimees Stalin ühtlasi niinimetatud näilise «mittevaheselegamise» olemust, mis on imperialistidele maskeeringuks teiste riikide siseasjadesse vaheselegamiseks, aga ka armastatuimaks ettekäändeks agressiooni alustamiseks. Konkreetseks näiteks näilisest «mittevaheselegamisest» võib olla Inglismaa ja Prantsusmaa valitsejate tegevus sel perioodil, kui nad teostasid kurikuulsat «mittevaheselegamise» poliitikat Hispaania-küsimuses, aidates tegelikult kaasa hitlerliku Saksamaa ja fašistliku Itaalia ag-

¹ A. Mikojan, Suur kommunismi ehitaja, Tallinn, 1951, lk. 14.

² «Rahva Hääle» 8. mail 1947. a.

ressioonile Hispaanias, mis viis Franco fašistliku režiimi kehtestamiseni.

Stalini õpetusest suveräänsuse kohta tulenevad juhendid imperialistlike interventsioonide olemusest ja iseloomust; need juhendid rikastavad Marxi ja Lenini õpetust interventsioonist. Marx iseloomustas esimesena interventsiooni kui üht reaktsooniliste jõudude klassivõitluse vormi revolutsiooniliste ja rahvuslike vabastusliikumiste vastu. Lenin rääkis interventsioonist kui imperialistliku rahvusvahelise kontrrevolutsiooni relvast võitluses proletaarse riigi vastu. Seltsimees Stalin näitas «ÜK(b)P ajaloo lühikursuses», oma ettekandes partei XVI kongressil, samuti oma kõnes 1937. aastal trotskistide ja teiste kahekeelsete kohta, et interventsioon on halvemat tüüpi sõda. J. V. Stalin paljastas rea maskeeritud interventsiooni vorme, niisugused, nagu interventsioon «võõraste kätega», nagu viiendate kolonnide loomine, salakuulajate, diversantide, kahjurite jne. saatmine. Seltsimees Stalin rõhutas, et «kui on olemas kapitalistlik ümbruskond, on meil kahjureid, salakuulajaid, diversante ja mõrvareid, keda saadetakse meie tagalasse välisriikide agentide poolt»¹, ja et nende arv võib olla mitu korda suurem kui ükskõik millise kodanliku riigi tagalasse saadetavate agentide arv. On selge, et nõukogude inimesed peavad tõstma oma valvsust ja võitlema poliitilise muretuse vastu.

Nõukogude riigi suhtumine rahvusvahelistesse lepingutesse

Stalinlikust õpetusest rahust, rahvusvahelisest koostööst ja suveräniteedist tuleneb Nõukogude riigi suhtumine rahvusvahelistesse lepingutesse kui ühte kõige levinenumasse rahvusvahelise koostöö vormi.

Seltsimees Stalinile kuulub väljendus, mis vastandab võrdõiguslikke, sotsialistliku riigi lepinguid kui tõelise rahvusvahelise koostöö vahendit ebavõrdsetele, orjastavatele lepingutele, mis on kapitalistlike riikide igapäevaseks praktikaks.

J. V. Stalin rõhutas riikide poolt enesele võetud rahvusvaheliste kohustuste täitmise tähtsust, nähes selles täitmi-

¹ J. Stalin, Parteitöö puudustest ning abinõudest trotskistide ja teiste kahekeelsete likvideerimiseks, Tallinn, 1947, lk. 10.

ses rahvusvaheliste suhete stabiilsuse, rahvusvahelise seaduslikkuse tugevdamise, rahu ja rahvaste koostöö tugevdamise tähtsaimat elementi.

Seltsimees Stalin paljastas imperialistlike ninameeste reeturlikkuse. Ta näitas, et teades saksa fašistlike valitsejate hundiolemust, ei tohi uskuda nende sõnu. Hinnates Churchilli sõprade valelikke avaldusi Inglismaal nende valmisolekust pikendada Inglise-Nõukogude lepingut 50 ja enamaks aastaks, ütles J. V. Stalin, et niisugusel pikendamisel ei ole mõtet, kui üks pool rikub lepingut ja muudab ta paljaks paberiks. Koos sellega märkis seltsimees Stalin, et Nõukogude riik suhtus ja suhtub alati ülimal määral kohusetundlikult endale lepingutes võetud kohustuste täit-misse.

Seltsimees Stalin paljastas kodanliku lepingulise prak-tika valelikkust, tema agressiivset, imperialistlikku olemust nii kauges minevikus kui ka käesoleval ajal. J. V. Stalin andis hiilgava analüüsi Kolmikliidu ja Entente'i maade lepingute kohta, mis sõlmiti formaalselt «rahu kind-lustamiseks», aga tegelikult viisid esimese maailma-sõjani.

Seltsimees Stalin andis hinnangu kodanlike trubaduuride poolt üleskiidetud 1925. aasta Locarno lepingule, mis tege-likult ei olnud rahulepinguks, vaid jõudude paigutamise plaaniks uue sõja jaoks (««sõja vaim» on «Locarno vaimu» peamiseks sisuks»¹).

J. V. Stalin naeris välja «kominternivastase pakti», mida selle autorid esitasid kord kui «geomeetrilist telge», kord kui «Berliini — Rooma — Tokio süütut kolmnurka», kord kui Kominterni vastu võitlemise moodust, ja rääkis, et nae-ruväärne on otsida Kominterni koldeid Mongoolia kõrbetes või Abessiinia mägedes.

Seltsimees Stalin rõhutas korduvalt, et vabatahtlikult enesele võetud rahvusvaheliste kohustuste rikkumine ko-danlike riikide poolt ei ole kooskõlas rahvusvahelise koostöö põhialustega, paiskab segi «rahvusvahelise õiguse ele-mentaarsed mõisted»² ja on imperialismi- ja agressiooni-poliitika väljenduseks.

¹ J. V. Stalin, Teosed, 10. kd., lk. 273.

² J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 535.

Nõukogude Liit ja rahvusvahelised rahu- ning julgeoleku-organisatsioonid

Meie poliitika rahvaste vabaduse ja rahvastevahelise rahu kindlustamisel väljendub Stalini seisukohtades üldise julgeoleku rahvusvaheliste organisatsioonide kohta ja Nõukogude Liidu osavõttus neist organisatsioonidest.

Kõigil on meeles teravalt eitav hinnang Rahvasteliidu kohta, mille andsid Lenin ja Stalin. J. V. Stalin rääkis Rahvasteliidust kui «kohtumismajast», mille kulisside taga imperialistid ajavad oma musti asju. Rahvasteliit oli tööriistaks, mis varjas uute sõdade ettevalmistamist imperialistide poolt.

Kui Rahvasteliidust lahkusid tol ajal kõige agressiivsemad riigid, Saksamaa ja Jaapan, osutas seltsimees Stalin võimalusele kasutada Rahvasteliitu kui mingit vahendit võitluseks sõjaohu vastu, hoolimata selle rahvusvahelise organisatsiooni väga suurtest puudustest.

J. V. Stalin tegi ka üldise kokkuvõtte Rahvasteliidu tegevusest; ta konstateeris, et Rahvasteliidul ei olnud ei õigusi ega vahendeid agressiooni ärahoidmiseks.

J. V. Stalinil on rida väärtuslikke väljendusi Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kohta. Peab ütleva, et küsimuse ülesseadmine niisuguse organisatsiooni loomiseks anti seltsimees Stalini ajaloolises kõnes 3. juulil 1941. aastal.

1941. aasta detsembris avaldatud Nõukogude-Poola deklaratsioonis öeldi, et püsiva ja õiglase rahu kindlustamine on saavutatav ainult uue rahvusvahelise organisatsiooni abil, mis peab ühendama demokraatlikud riigid kindlasse liitu. Niisuguse organisatsiooni loomisel peab otsustavaks momendiks olema kõikide liidu riikide relvastatud jõudude austus kollektiivselt toetatud rahvusvahelise õiguse suhtes.

1943. aastal, vastates välismaa korrespondendi M. King'i küsimusele võimalusest luua rahvusvaheline organisatsioon rahu kaitseks, ütles seltsimees Stalin, et see organisatsioon peab olema rajatud rahvaste sõbralikule koostööle ja nende võrdõiguslikkusele.

1944.—1945. aastatel, pöördudes tagasi uue, sõjaohu pikema aja vältel ära hoidva rahvusvahelise organisatsiooni eesmärkide ja ülesannete küsimuse juurde, märkis J. V. Stalin, et selleks on vaja peale agressiivsete riikide

desarmeerimise luua eriline organisatsioon ja anda selle organisatsiooni juhtiva organi korraldusse agressiooni ärahoidmiseks minimaalselt vajalik arv relvastatud jõude ning kohustada seda organisatsiooni vajaduse korral kasutama neid relvastatud jõude agressiooni ärahoidmiseks ja likvideerimiseks ning agressiooni süüdlaste karistamiseks.

Samas näitas seltsimees Stalin, millised tingimused võivad kindlustada niisuguse organisatsiooni eduka töö. Selle organisatsiooni tegevus on «küllalt mõjuv, kui suurriigid, kes oma õlgadel on kandnud hitlerliku Saksamaa vastu peetava sõja pearaskust, tegutsevad ka edaspidi üksmeelsuse ja kokkuleppe vaimus. See aga ei kujune mõjuvaks, kui seda tarvilikku tingimust rikutakse»¹.

1946. aastal, vastates kirjasaatja Eddvey Quilmore'i küsimustele, märkis seltsimees Stalin ära veel ühe otsustava momendi Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni saatusele: «Selle rahvusvahelise organisatsiooni jõud seisneb selles, et ta baseerub riikide üheõiguslikkuse põhimõttel, mitte aga ühtede riikide teiste üle valitsemise põhimõttel. Kui Ühinenud Rahvaste Organisatsioonil läheb korda ka edaspidi säilitada üheõiguslikkuse põhimõtet, siis etendab ta kahtlemata suurt positiivset osa üldise rahu ja julgeoleku kindlustamisel.»²

Nagu teada, näitas ÜRO kogu edasine tegevus, et ameerika diktaat ja inglise-ameerika «hääletusmasin» viisid selleni, et ÜRO kui rahu kindlustamise tööriista tähtsus osutus õõnestatuks.

Andes hinnangu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni tegevusele viimasel ajal (ÜRO enamuse seisukoht Korea-küsimuses, häbistav otsus Hiina Rahvavabariigi «agressiivsuse» kohta, kes kaitseb oma territooriumi ameerika agressiooni vastu), märkis J. V. Stalin, et Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, mis loodi rahu säilitamise kantsiks, on muutumas sõja tööriistaks, uue maailmasõja vallapäästmise vahendiks. See muutus on ÜRO agressiivse tuumiku, mis koosneb agressiivse Põhja-Atlandi pakti liikmeiks kuuluvast kümnest riigist ja kahekümnest Ladina-Ameerika riigist, tegevuse tulemuseks.

Seltsimees Stalin ütles, et muutudes agressiivse sõja tööriistaks, lakkab Ühinenud Rahvaste Organisatsioon «ole-

¹ Vt. J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, lk. 135.

² «Rahva Hääle» 23. märtsil 1946. a.

mast võrdõiguslike rahvuste ülemaailmne organisatsioon. Tegelikult pole ÜRO nüüd niivõrd ülemaailmne organisatsioon, kuivõrd organisatsioon ameeriklaste jaoks, mis tekitab ameerika agressorite huvides...

Uhinunud Rahvaste Organisatsioon asub seega Rahvasteliidu kuulsusetule teele. Sellega matab ta maha oma moraalse autoriteedi ja määrab enda lagunemisele¹.

Leninlik-stalinlik õpetus sõdadest ning NSV Liidu võitlus agressiooni ja agressorite vastu

Leninlik-stalinliku rahu- ja rahvusvahelise koostöö poliitikaga on tihedalt seotud marksistlik-leninlik õpetus sõdadest. Lenin ja Stalin andsid sõdadele teadusliku analüüsi, tehes kindlaks, et sõdu on kahte liiki: õiglased sõjad ja ebaõiglased sõjad.

Esimeste hulka kuuluvad sõjad, mille eesmärgiks on rahva kaitsmine väliskallaletungi ja orjastamiskatsete vastu, rahvuslikud vabadussõjad ning revolutsioonilised sõjad; ebaõiglaste sõdade hulka kuuluvad vallutussõjad, mille eesmärgiks on võõraste maade, võõraste rahvaste vallutamine ja orjastamine.²

Nõukogude riigi seisukoht, mis tuleneb sellest sõdade klassifitseerimisest, on eredalt väljendatud seltsimees Stalini poolt bolševike partei XVIII kongressil öeldud sõnadest:

«Meie oleme nende rahvaste toetamise poolt, kes on langenud agressiooni ohvriks ja võitlevad oma kodumaa sõltumatuse eest.

Me ei karda agressorite ähvardusi ja oleme valmis vastama kahekordse löögiga sõjaõhutamajate löögile, kes püüavad rikkuda Nõukogude piiride puutumatuset.»³

Stalinlik Konstitutsioon, kinnitades seda mõtet juriidiliselt, ütleb, et sõda võib kuulutada Ülemnõukogu Presiidium ainult kahel juhul: NSV Liidule kallaletungi korral, see tähendab agressiooni korral, ja vajaduse korral täita Nõukogude Liidu poolt rahvusvahelisi kohustusi ühiseks kaitseks agressiooni vastu, see tähendab vajaduse korral osu-

¹ Seltsimees J. V. Stalini jutuaamine «Pravda» kirjasaatjaga, lk. 6—7.

² Vt. «ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus», Tallinn, 1952, lk. 152.

³ J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 536.

tada abi rahvastele võitluses agressiooni vastu ja tema eest kaitsmiseks.

Seltsimees Stalinile kuulub rida üliväärtuslikke väljendusi Suure Isamaasõja eesmärkidest. Kui liita kõik need väljendused, siis võib näha, et õiglaste sõdade kõik kolm tunnust, millest räägitakse «ÜK(b)P ajaloo lühikursuses», olid iseloomustavad Nõukogude Liidu pühale sõjale hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani vastu. Nõukogude rahvas kaitses Suure Isamaasõja ajal oma maad agressiooni vastu, võitles rahvaste ja rahvuste rahvusliku vabastamise eest, kelle iseseisvus oli hitlerismi poolt jalge alla tallatud, sõdis Oktoobrirevolutsiooni saavutuste kaitseks, sotsialismi kaitseks.

Samuti tuleb meenutada, et Lenin juba 1917. aastal «Rahudekreedis» rõhutas, et imperialistlik, vallutussõda on «suurimaks kuriteoks inimkonna vastu»¹.

Seltsimees Stalini ajalooliseks teeneks on rea praktiliste järelduste tegemine Lenini poolt antud mõiste kohta «kuritegelikest» sõdadest. Seltsimees Stalin nõudis oma avaldustes korduvalt saksa fašistide ja jaapani sõjasüüdlaste karmi karistamist. Nõukogude diplomaatia ja Nõukogude seadusandlus nõudsid Nürnbergis ja Tokios pidevalt selle õigustatud nõudmise ellurakendamist, mida toetasid kõigi maade laialdased rahvahulgad.

Stalinlik diplomaatia paljastas ja paljastab edaspidigi halastamatult kõiki sõjasüüdlasi, kus ja millise maski all nad ka esineksid, näidates ümberlükkamatu veenvusega kogu inimkonnale, et need, kes Nõukogude Liidu rahuarbastavad ettepanekud tagasi lükkavad, ei ole mitte rahu säilitamise, vaid uue agressiivse maailmasõja vallapästmise poolt.

Rahu eest võitlemise mitmesugused vormid Nõukogude riigi arenemise erinevatel ajajärgudel

Lenini ja Stalini üfaltoodud seisukohad iseloomustavad Nõukogude sotsialistliku riigi välispoliitika peamisi põhimõtteid.

Kuid täiesti loomulik on soov tutvuda mitte ainult nende suurte ajalooliste põhimõtetega, vaid jälgida ka vastavat

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 179.

faktilist dokumentatsiooni ja ajaloolisi näiteid, kuidas viiakse neid põhimõtteid ellu Nõukogude riigi igapäevases rahvusvahelises praktikas ja välispoliitikas.

1950. aastal töötas ülemaailmne rahupooldajate teine kongress. 1951. aasta veebruaris toimus Ülemaailmse Rahu-nõukogu esimene istungjärk. Nende poolt vastu võetud otsused olid määratu suureks panuseks kogu eesrindliku ja progressiivse inimkonna rahu eest ja imperialistliku sõja vastu võitlemise üritusse.

Meie riik — Nõukogude vabariik — kuulutas oma sündimispäevast alates, oktoobris 1917. aastal, oma välispoliitika peamiseks põhimõtteks rahu kaitsmise põhimõtte. Sellest ajast, 35 aasta jooksul, oli ja on see põhimõte Nõukogude diplomaatia kogu praktilise tegevuse nurgakiviks.

Alustades detsembris 1917. aastal avaldatud «Rahudekreedist» ja lõpetades «Rahukaitseseadusega», mis võeti vastu märtsis 1951. aastal NSV Liidu Ülemnõukogu poolt, läbib punase joonena Nõukogude välispoliitikat ilma kõikumisteta ja kõrvalekaldumisteta — rahu kaitsmine kogu maailmas.

Raske on loetleda Nõukogude riigi kõiki rahu kindlustamisele ja sõjaohu kõrvaldamisele suunatud samme tema loomisest peale.

Esmajärjekorras võib nende ürituste hulgas, kõrvuti Lenini «Rahudekreediga» ja Stalini «Venemaa rahvaste õiguste deklaratsiooniga», märkida niisuguseid tähtsaid Nõukogude diplomaatia samme, nagu imperialistlike suurriikide ja tsarismi ning Ajutise Valitsuse vahel sõlmitud salajaste lepingute avaldamine, Nõukogude valitsuse läkitus Venemaa ja Idamaade muhameedlastest töötajatele, dekreet Soome sõltumatuse kohta, Armeenias, «Töötava ja ekspluateeritava rahva õiguste deklaratsioon».

Siinkohal tuleb meenutada korduvaid ettepanekuid rahu sõlmimiseks, mida Nõukogude valitsus tegi 1917. ja 1918. aastal Entente'i maade ja Austria-Saksa bloki riikide valitsustele, Nõukogude valitsuse läbirääkimisi keisri-Saksamaa valitsusega Brest-Litovskis, mis lõppes Venemaa väljastumise esimesest maailmasõjast ja noore Nõukogude riigi tõelise iseseisvuse kinnitamisega mõlema imperialistliku grupi — Entente'i ja Austria-Saksa bloki poolt.

Kodusõja ja välismaise interventsiooni ajajärgul, luues Punaarmee kui oma julgeoleku tuge, jätkas Nõukogude riik järjekindlalt võitlust rahu eest, esinedes palju

kordi oma rahuettepanekutega. Rahu huvides läks Nõukogude riik, Lenini väljenduse järgi, «kokkuleppele bandiitidega» (läbirääkimised Ameerika saadik Bullitiga, projekt konverentsi läbiviimiseks Printsi saartel jt.).

Nõukogude riik sõlmis rahulepingud Baltimaade ja Poolaga, tunnustades neist iga maa õigust riiklikule iseseisvusele.

Uue ajajärgu rahvusvahelistes suhetes avasid Nõukogude riigi lepingud koloniaalse Ida maadega: Hiinaga, Mongooliaga, Afganistaniga, Iraaniga, Türgiga. Nõukogude valitsus mitte ainult et loobus kõikidest ebavõrdsetest lepingutest, mis olid neile maadele peale sunnitud vene tsarismi poolt, vaid osutas neile maadele ka vajalikku poliitilist ja majanduslikku abi edasiseks arenemiseks ning nende sõltumatu edasiseks kindlustamiseks.

Nõukogude riigi rahvamajanduse taastamise perioodile ülemineku ajajärgul oli Nõukogude diplomaatia peamiseks ülesandeks muuta rahulik «hingetõmbeaeg» kestvaks raja-taguste riikidega «rahuliku kooselamise» ajajärguks. See poliitika väljendus kaubanduslike sidemete sisseseadmises ja vormistamises Nõukogude Venemaa ja Lääne-Euroopa riikide vahel, Nõukogude esindajate osavõtus reast rahvusvahelistest konverentsidest (Genuas, Haagis, Lausanne'is) ja lõppes Nõukogude riigi laialdase rahvusvahelise tunnustamisega välisriikide valitsuste poolt.

Võitlusega NSV Liidu sotsialistliku industrialiseerimise eest käis kaasas interventsionistlike tendentside tugevnemine reas kapitalistlikes maades (kallaletung «Arkosele» Londonis, kallaletung Nõukogude saatkonnale Pekingis, Nõukogude saadiku sm. Voikovi tapmine Poolas, diplomaatiliste suhete katkestamine NSV Liiduga Inglismaa valitsuse poolt). Meie vaenlaste provokatsiooniliste väljaastumistele vastas Nõukogude diplomaatia kindla ja vankumatu rahupoliitika elluviimisega, kõigi maadega normaalsete suhete säilitamise poliitikaga. See poliitika väljendus siis Nõukogude Liidu poolt naaberriikidega sõlmitud lepingutes neutraliteedi ja mittekallaletungimise kohta, NSV Liidu ettepanekutes üldise täieliku desarmeerimise kohta 1927. aastal ja osalise desarmeerimise kohta 1928. aastal, Nõukogude Liidu ühinemises 1929. aastal Pariisi paktiga sõja kui rahvuspoliitika vahendi keelamise kohta ja selle pakti ennetähtaegses elluviimises (Moskva protokoll).

Võitluse perioodile NSV Liidu põllumajanduse kollektiiviseerimise eest vastasid majandusliku kriisi süvenemise aastad kapitalistlikes maades ja imperialistlike vastuolude teravnemine viimaste vahel, mis viis kahe maailmasõja-kolde tekkimiseni (Kaug-Idas ja Saksamaal), millest rääkis seltsimees Stalin partei XVIII kongressil.

Imperialistide püüded leida väljapääsu kriisist NSV Liidu arvel liitusid nõukogudevastase «ristisõja» ettevalmistamiseks, katseks boikoteerida NSV Liit majanduslikult, «Pan-euroopa liidu» loomise plaaniks (ilma NSV Liiduta ning tema vastu), «nelja paktiks» jne.

Nõukogude Liit esines tol ajal omapoolse ettepanekuga üldise pakti sõlmimiseks majandusliku mittekallaletungi kohta (1931. aastal), tegi Genfi konverentsil ettepaneku relvastuse laialdase piiramise kohta (1932. aastal) ja ettepaneku muuta konverents agressiooni ärahoidmise ja selle vastu võitlemise alaliselt tegutsevaks organiks.

Samal ajal kirjutas Nõukogude valitsus alla reale nutele lepingutele mittekallaletungi kohta (Prantsusmaaga, Itaaliaga) ja 1933. aastal sõlmis rea konventsioone agressiooni mõiste määratluse kohta ja agressiooni keelamise kohta igas võimalikus vormis. Nõukogude määratlus agressiooni kohta osutus niivõrd väärtuslikuks ja teaduslikult põhjendatuks, et ka nüüd, millal poliitiline mõte pöördub uuesti tagasi agressiooni mõiste määratlemise juurde, läh- tub ta nendest Nõukogude ettepanekutest (vt. näiteks ülemaailmse rahupooldajate teise kongressi poolt antud agressiooni-määratlust).

1934. aastal astus Nõukogude Liit kolmekümne nelja riigi ettepanekul Rahvasteliidu liikmeks ja viie selles organisatsioonis viibimise aasta jooksul kasutas visalt ja süsteemaatiliselt iga tema istungjärku, iga tema organit võitluseks agressiooni vastu, rahu kindlustamiseks.

Sotsialistliku ülesehitustöö lõpuleviimise periood NSV Liidus ja Stalinliku Konstitutsiooni vastuvõtmine, aga samuti Nõukogude riigi kasvav majanduslik ja poliitiline võimsus tõid uusi elemente ka tema rahvusvahelisse poliitikasse. Siin tuleb juhtida tähelepanu sellele, et Stalinlik Konstitutsioon määras kindlaks, et NSV Liidu osavõtt sõjast on võimalik ainult individuaalse või kollektiivse riigikaitse tingimusel. Väärtuslikuks panuseks võitluses rahu eest olid Nõukogude ettepanekud, mis olid suunatud rahu kindlustamisele kollektiivse julgeoleku süsteemi loomise

teel, ja vastastikuse abistamise lepingud, mis NSV Liit sõlmis 1935. aastal Prantsusmaaga ja Tšehhoslovakiaga, 1936. aastal Mongoolia Rahvavabariigiga. NSV Liit rebis sel ajajärgul maha maski sõjasüütajatelt, paljastas kogu maailma ees fašistide kurikuulsa «rahustamise» Müncheni-poliitika ja näitas, et niisugused tehingud ei ole midagi muud kui sõjasüütamine ja agressioonile kaasaitamine.

NSV Liit osutas aktiivset abi neile rahvastele, kes langesid agressiooni ohvriteks ja võitlesid oma kodumaa sõltumatus eest (Hispaania, Mongoolia).

NSV Liit vastas purustavate löökidega sõjasüütajate löökidele, kes püüdsid täägiga proovida Nõukogude piiride vastupidavust ning Nõukogude riigi jõudu Kaug-Idas (Jaapani interventsioon Hassani ja Halhin-Goli rajoonis).

Nõukogude Liit alustas 1939. aastal läbirääkimisi Inglismaaga ja Prantsusmaaga ühise võitluse pidamiseks saksa fašistliku agressiooni vastu, kuid need läbirääkimised jäid tagajärjeta Inglismaa ja Prantsusmaa valitsuste salakavalate plaanide tõttu, kes püüdsid hoida fašistlikku agressiooni enesest eemal ja suunata ta NSV Liidu vastu.

Nõukogude Liit seis valiku ees: kas enesekaitseks vastu võtta Saksamaa poolt tehtud ettepanek mittekallaletungilepingu sõlmimiseks ja seega tagada enesele rahu kestmine teatud ajaks, mida Nõukogude riik võiks kasutada oma jõudude paremaks ettevalmistamiseks agressori võimaliku kallaletungi tagasilöömiseks, või lükata tagasi Saksamaa ettepanek mittekallaletungipakti kohta ja võimaldada sellega sõja provotseerijail lääneriikide leerist kihutada viivitamatult Nõukogude Liit relvastatud konflikti Saksamaaga Nõukogude Liidule täiesti ebasoodsas olukorras, kusjuures ta on täielikult isoleeritud.¹ Sellepärast kirjutas Nõukogude valitsus 1939. aastal alla mittekallaletungipaktile Saksamaaga, sest, rääkides J. V. Stalini sõnadega, «ükski rahuarmastav riik ei saa keelduda rahuleppesid naaberriigiga isegi siis, kui selle riigi eesotsas seisavad säärased kurjategijad ja inimsööjad nagu Hitler ja Ribbentrop».²

1939.—1940. aastal lõppes rahulikul teel ukraina ja valgevene rahvaste rahvuslik ühendamine, mis vabastas need

¹ Vt. Ajaloo võltsijad (ajalooline ülevaade), Tallinn, 1948, lk. 52—53.

² J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, lk. 12.

rahvad võõramaiste mõisnike ja kodanluse pikaajalisest rõhumisest.

Nõukogude Liit lahendas rahulikul teel vaidluse Rumeeniaga B-sšaraabia-küsimuses. Samadel aastatel astusid kolm Balti vabariiki — Leedu, Läti ja Eesti — nende seadusandlike organite palvel Nõukogude Liidu koosseisu, sest nad arvasid täiesti põhjendatult, et ainult NSV Liidu rahvaste vennalikus peres leiavad nad tagatise oma iseseisvusele ja edasisele rahvuslikule arenemisele.

Hitlerliku Saksamaa reeturlikule kallaletungile Nõukogude Liidu vastu 1941. aastal vastas nõukogude rahvas püha Isamaasõjaga hitlerlike röövvalutajate vastu.

«Selle fašistlike rõhujate vastu peetava üldrahvaliku isamaasõja eesmärgiks,» ütles J. V. Stalin oma ajaloolises kõnes 3. juulil 1941. aastal, «ei ole ainult meie maad ähvardava hädaohu likvideerimine, vaid ka kõigi Euroopa rahvaste abistamine, kes ägavad saksa fašismi ikke all... Meie võitlus oma isamaa vabaduse eest liitub Euroopa ja Ameerika rahvaste võitlusega nende iseseisvuse ja demokraatlike vabaduste eest.»¹

Nii muutus nõukogude rahvas Suure Isamaasõja algusest peale võitlejaks kõigi, fašismi poolt orjastatud Euroopa rahvaste vabaduse ja kogu demokraatliku maailma eest.

Neid Isamaasõja vabastamis-eesmärke kinnitas Nõukogude valitsus sõja käigus korduvalt: nii kinnitati neid J. V. Stalini neljas kõnes, seoses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäevadega.

1944. aasta novembris osutas seltsimees Stalin vajadusele luua uue agressiooni ärahoidmise eesmärgil rahvusvaheline organisatsioon rahu kaitseks ja üleüldise julgeoleku kindlustamiseks ning formuleeris eespool nimetatud tingimused, milliste täitmise korral võib niisuguse organisatsiooni tegevus olla küllaldaselt efektiivne.

Tänu teises maailmasõjas hitlerliku Saksamaa ja militaristliku Jaapani purustamisele, mis teostati eelkõige ja peamiselt Nõukogude Armeed poolt, kogu nõukogude rahva kangelaslike jõupingutustega, tänu samuti Nõukogude riigi mõõtmatult kasvanud jõule ja rahvusvahelisele tähtsusele, rahvademokraatliku korra tekkimisele ja kindlustumisele reas Kesk- ja Kagu-Euroopa maades,

¹ J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, lk. 16.

rahvavabastusliikumise suurele edule asumaades ja poolasumaades, tänu Hiina Rahvavabariigi, Korea Rahvademokraatliku Vabariigi ja Saksa Demokraatliku Vabariigi loomisele, tugevnes ennenähtamatult rahu-, demokraatia- ja sotsialismileer; kogu progressiivne inimkond, kõik imperialismivastased jõud koondusid Nõukogude Liidu ümber.

Rahu-, progressi- ja demokraatialeeri vastu võitleb imperialismi- ja reaktioonileer, mille eesotsas seisab Ameerika Ühendriikide monopolistlik kapital, ameerika imperialistid. Selle leeri tegutsemise võtted ja meetodid on hästi tuntud. Need sisaldavad eneses dollaridiplomaatia, aatomi-diplomaatia, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni muutmise agressiivse poliitika tööriistaks, nõukogude- ja demokraatiavastaste sõjaliste blokkide kokkuklopsimise (Lääneliit, Põhja-Atlandi pakt jt.), relvastatud vägivalla tarvitamise kuni avaliku sõjalise interventsioonini Korea ja Hiina rahvaste vastu, majanduslikku survet («Trumani doktriin», «Marshalli plaan»), salakuulamise, äraostmise, korrupsiooni, sõjapsühhoosi ülespuhumise, rassismi- ja kosmopolitismipropaganda koos sotsiaal-reformistliku demagoogia ning vatikanliku usuhullustuse laialdase kasutamisega.

Võitlus imperialismivastase, demokraatliku leeri ja imperialistliku, demokraatiavastase leeri vahel moodustab sõjajärgse ajajärgu rahvusvaheliste suhete peamise sisu.

Sundmused sellest ajast on kõigil meeles ja hästi teada.

Meenutame ainult mõningaid momente Nõukogude riigi võitlusest rahu eest viimaste aastate jooksul.

Nõukogude Liit, toetatuna rahvademokraatia maade poolt, esitas Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile juba 1946. aastal ettepaneku üldise relvastuse vähendamise, aatomirelva keelamise ja hävitamise kohta. ÜRO Peaassamblee teisel istungjärgul 1947. aastal tegi NSV Liidu delegatsioon ettepaneku sõjapropaganda keelamise ja sõjapropaganda tegijate kohtuliku karistamise kohta.

1948. aastal ÜRO Peaassamblee kolmandal istungjärgul tegi Nõukogude Liit ettepaneku vähendada viie suurriigi relvastatud jõudusid ja relvastust ühe kolmandiku võrra ja keelata aatomirelva kui agressiooni- ja inimeste massilise hävitamise vahendi kasutamine.

ÜRO Peaassamblee neljandal istungjärgul 1949. aastal esitas Nõukogude delegatsioon uuesti ettepaneku mõista hukka uue sõja ettevalmistamine ja tegi ettepaneku pakti

sõlmimiseks rahu kindlustamise kohta viie suurriigi — ÜRO Julgeolekunõukogu alaliste liikmete vahel.

ÜRO Peaassamblee viiendal istungjärgul 1950. aastal esitas Nõukogude Liit «Deklaratsiooni uue sõja ohu kõrvaldamisest ja rahu ning rahvaste julgeoleku kindlustamisest». Nõukogude delegatsioon tegi uuesti ettepaneku, et Peaassamblee keelaks ära aatomirelva tootmise ja kasutamise ning soovitaks viiele suurriigile — NSV Liidule, Hiinale, Suurbritanniale, Ameerika Ühendriikidele ja Prantsusmaale — sõlmida omavahel leping rahu kindlustamiseks ja vähendada oma relvastatud jõude ühe kolmandiku võrra.

Julgeolekunõukogus, Peaassamblees ja teistes ÜRO organites kaitsesid Nõukogude esindajad suurriikide võrdõigusliku koostöö põhimõtet Ameerika Ühendriikide imperialistide maailmavalitsemise taotluste vastu, võitlesid nende lahkarmumuste ja vaidluste rahuliku reguleerimise eest, astusid välja iga liiki rahvusliku diskriminatsiooni vastu, kaitsesid koloniaalrahvaste õigust iseseisvusele ja omavalitsusele, võitlesid juudi ja araabia sõltumata riikide loomise eest Palestiinas, nõudsid välismaiste vägede väljaviimist Kreekast, Indoneesiast, Süüriast, Liibüast, Koreast, tegid ettepaneku anda võimalus konflikti lahendamiseks oma maal korea rahvale enesele.

Pariisi rahukonverentsil ja Välisministrite Nõukogus kaitses Nõukogude valitsus visalt ja järjekindlalt nii liitlasriikide kui ka endiste vaenulike riikide — hitlerliku Saksamaa satelliitide suveräänseid õigusi majanduslikul ja poliitilisel alal.

NSV Liit võitleb ühtse, demokraatliku, rahuarmastava ja sõltumatu Saksamaa eest, Inglise-Ameerika bloki katsete vastu lõhestada Saksamaa osadeks, muutes ta lääneosa ameerika agressiooni platsdarmiks Euroopas, aga tema elanikkond Wall Streeti palgasulasteks.

1949. aasta jaanuaris ja septembris ning 1950. aasta septembris tegi Nõukogude Liidu valitsus korduvalt Ameerika Ühendriikide valitsusele ettepaneku sõlmida Rahupakt kas NSV Liidu ja Ameerika Ühendriikide või NSV Liidu ja nelja ülejäänud suurriigi vahel, et lõpetada «külm sõda» ja sellega seotud relvastuse võidujooks. Kõik Nõukogude Liidu ettepanekud, mis olid suunatud rahu kindlustamisele kogu maailmas, lükati ÜRO Peaassamblees formaalse hääletenamusega, ja Ameerika Ühendriikide valitsuse poolt tagasi. 12. märtsil 1951. a. võttis NSV Liidu Ülemnõukogu

vastu erilise Rahukaitseeaduse. Vastavalt sellele seadusele, «sõjapropaganda, ükskõik missuguses vormis seda ka teh-taks, õhnestab rahuüritust, loob uue sõja ohu ja on selle tõttu üliraske kuritegu inimkonna vastu».

Seega on Nõukogude vabariik — töötajate sotsialistlik Kodumaa — alates nõukogude võimu olemasolu esimestest päevadest kuni tänapäevani, järjekindel ja püsiv võitleja üldise rahu eest, väsimatu rahulipukandja.

NSV Liidu välispoliitika eesmärkide ja põhimõtete ühtsus

Eespool vaadeldud Nõukogude välispoliitika — rahu ja demokraatia poliitika — eesmärgid ja põhimõtted on jää-nud muutumatuks, alates Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolu-tsiooni esimestest päevadest. Vaatuvad ainult nende elluviimise vahendid olenevalt jõudude paigutusest rahvusvahelisel areenil, rahvusvahelisest olukorrast ja esmajärje-korras olenevalt Nõukogude riigi enese võimsuse kõrvale-kaldumatust kasvust.

Oli aeg, millal sõjakoledest vabanemiseks noor Nõu-kogude vabariik sõlmis Bresti rahu, tasus, nagu rääkis V. I. Lenin, imperialistidele «maksu» rahuliku hingetõmbe-aja säilitamise eest.

Purustanud intervendid ja nende valgekaartlastest palga-sulased, murdis Nõukogude riik Genua konverentsil läbi im-perialistide nõukogudevastase majandusliku ühisrinde ja saavutas kahe süsteemi võrdõiguslikkuse rahvusvahelise tunnustamise.

Lahinguis Hassani ja Halhin-Goli juures, Mongoolia steppides, Soome metsades võitles nõukogude rahvas sa-muti rahu eest. Stalingradi ja teiste Nõukogude kangelas-linnade müüride all, Berliini tänavail kaitses nõukogude rahvas, kandes suuri ohvreid, oma sotsialistliku Isamaa vabadust ja iseseisvust, võitles Euroopa orjastatud rah-vaste ja kogu inimkonna vabastamise eest, demokraatia ja maailma kultuuri päästmise eest fašistlikust rõhumisest, kindla ja kestva demokraatliku rahu eest.

Nõukogude rahupoliitikal pole midagi ühist ükskõik mil-lise kapitalistliku riigi valeliku «rahupoliitikaga». Ka kapitalistlik riik võib mõnikord oma ajaloc teatud ajajär-gul, konjunkturi või taktika kaalutlustel, seista rahu eest. Näiteks, omandanud võõra territooriumi, röövinud

kokku kulda või asumaid, võib imperialistlik kiskja mõninga aja jooksul ilmutada oma «rahuarmasiust», et mitte riskida sõjas tugeva võistlejaga oma veel seedimata saagi kaotamisega.

See imperialistlik kiskja võib olla väliselt «rahuarmastav» ka siis, kui tema ettevalmistus maailma uueks übergajamiseks kohtab niivõrd tugevat vastupanu kas sise- või välismaal, et osutub tarvilikuks maskeerimine patsifistlike fraaside või vastavate dokumentidega, loosungitega, millised tavaliselt maksavad vähem kui see paber, millele nad on kirjutatud.

Ainult sotsialistlik riik võib siiralt ning järjekindlalt täita rahva kasvatamise kõrget ülesannet rahu säilitamise vaimus kogu maailmas, rahvaste vahel kindla sõpruse ja rahuliku koostöö vaimus, ja sellepärast võibki ainult sotsialistlik riik olla järjekindlaks võitlejaks rahu ja demokraatia eest rahvusvahelistes suhetes.

Kui me minevikus olime nõrgad, me seisime rahu eest. Kui me tänapäeval oleme tugevad ja võimsad, seisame me endiselt rahu eest, sellepärast et sotsialistlikule riigile on võõrad niisugused eesmärgid, nagu võõraste territooriumide haaramine või teiste rahvaste orjastamine.

Me oleme rahu poolt sellepärast, et teame ajaloo kogemuste põhjal, et kõik sõja raskused tuleb kanda töötaval hulkadel, aga Nõukogudemaa seisab kogu maailma töötajate huvide kaitsel.

Me oleme rahu poolt veel sellepärast, et relvastatuna teadusliku marksistlik-leninliku ettenägelikkusega ja ehitades kommunismi, teame, et aeg töötab meie kasuks, et kapitalismi kui süsteemi hukkumine on möödapääsmatu ja kõik teed viivad kommunismile.

Rahu ja demokraatia eest võideldes kohtab Nõukogude Liit maailma reaktsiooni ja imperialismi kõigi jõudude visa vastupanu. Kuid kuidas mineviku jõud ka püüaksid tagasi pöörata ajaloo ratast, ei õnnestu see neil kunagi. Tulevik kuulub sotsialistlikule, mitte kapitalistlikule süsteemile. 1947. aasta septembri lõpus Poolas toimunud mõnede kommunistlike parteide informatsioonilise nõupidamise deklaratsioonis öeldakse: «Kahe vastandliku leeri — imperialistliku ja imperialismivastase leeri võitlus toimub kapitalismi üldkriisi edasise teravnemise, kapitalismijõudude nõrgenemise ning sotsialismi- ja demokraatijõudude tugevnemise olukorras.»

Rahu- ja demokraatiaideed võitsid teises maailmasõjas. Võitlus kõige reaktioonilisema imperialismi liigi — saksafasismi vastu lõppes rahuarmastavate rahvaste võiduga selles sõjas. Rahu- ja demokraatiaideid kaitseb otsustavalt oma geniaalse ja ettenägeliku juhi J. V. Stalini juhtimisel kogu 200-miljoniline nõukogude rahvas. Neid ideid kaitsevad samuti otsustavalt Euroopa ja Aasia demokraatlikud rahvavabariigid. Rahu- ja demokraatiaideede võidust kogu maailmas on huvitatud kogu eesrindlik ja progressiivne inimkond.

Varssavis toimunud ülemaailmne rahupooldajate teine kongress oli üheaegselt kõigi maade rahu eest võitlevate jõudude ülevaatus ja mobilisatsioon. Sellepärast pole imeks panna, et kongress sisendas imperialistlikesse valitsustesse elajalikku hirmu. Püüdes ülemaailmset rahupooldajate teist kongressi nurja ajada, keeldusid need valitsused reas maades välja andmast kongressist osavõtjate viisasid. Sellele vaatamata tugevnes rahupooldajate liikumine pärast Varssavi kongressi veelgi, tõusis uuele tasemele. Sellest kõneleb enam kui poole miljardi allkirja kogumine Stokholmi üleskutsele. Sellest räägib ka see laialdane vastukaja, mis sai kogu maailmas osaks 1951. aasta veebruaris toimunud Ülemaailmse Rahunõukogu esimese (Berliini) istungjärgu otsusele. Ülemaailmse Rahunõukogu loomine ja tema tegevuse esimesed sammud on näitlikuks tõendiks sellest, et massiline rahvalik liikumine rahu eest tõusis uuele tasemele. Ülemaailmse Rahunõukogu veebruaristungjärgul vastu võetud lai tegevusprogramm ja ettenägelik nõudmine Rahupakti sõlmimiseks suurriikide vahel, delegatsiooni saatmine Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni nõudmisega «pöörduda tagasi selle ülesande täitmisele, mis talle põhikiri on ette kirjutatud», istungjärgu otsused, mis on suunatud Saksamaa ja Jaapani relvastumise vastu ning mis nõuavad nende maadega kõige kiiremat demokraatlikest põhimõtetest lähtuvate rahulepingute sõlmimist, ettepanek otsekohe kokku kutsuda kõigi asjast huvitatud riikide konverents Korea-küsimuse rahulikuks lahendamiseks, aga samuti rea 1951. aastaks määratud ülemaailmse ja regionaalse tähtsusega rahvusvaheliste konverentside kokkukutsumine, näitab rahujõudude võimsat konsolideerumist ja nende aktiivsuse tunduvat kasvu.

Võitluses rahu eest on otsustav tähtsus sel asjaolul, et rahu valvel ja selle kaitsjate esiridades seisab Nõukogude

Liit oma järjekindlalt kasvava majandusliku ja poliitilise võimsusega. Koos Nõukogude Liiduga, temaga külge külje kõrval, sammuvad temale sõbralikud rahvademokraatlikud riigid Euroopas ja Aasias.

Imperialismileer, vastupidi, nõrgenes viimasel ajal veel enam. Selle näitajaks on sisepoliitilise elu järsult tugevnev fašiseerimine terves reas kapitalistlikes maades, esmajoones Ameerika Ühendriikides ja Inglismaal. Nii võeti hiljuti Ameerika Ühendriikides vastu Wood-McCarrani reaktiiviline seadus, mis kuulutab kommunistliku partei ja kõik temale kaasa tundvad organisatsioonid ja üksikisikud väljaspool seadust seisvaks. Praegu on Ameerika Ühendriikides kehtestatud «erakorraline seisukord», mis annab presidendile erakorralised volitused võitluseks töölisliikumise vastu ja viimaste kodanliku demokraatia jäänuste likvideerimiseks.

Kokkuvõte

NSV Liidu välispoliitika sügavalt inimlikud, tõeliselt demokraatlikud põhimõtted — need on teaduslikult põhjendatud põhimõtted ja kommunismile sammuva Nõukogude riigi sisepoliitika loomulik jätk. Mitte ainult sõbrad, vaid ka meie maa vaenlased märgivad, et Nõukogude Liidu välispoliitikale on iseloomustav silmatorkav püsivus ja sihikindlus. See on ajaloos ennenägematu nõukogude ühiskonna poliitilis-moraalse ühtsuse, antagonistlike klasside ja gruppide puudumise tulemus, tema monoliitse kokkukuulumise tulemus, mis leidis uue ereda kinnituse kommunistide ja parteitute stalinliku bloki hiilgavas võidus 1951. aastal toimunud liiduvabariikide ülemnõukogude valimistel, see on bolševike partei ja tema stalinliku Keskkomitee juhtimise tulemus.

Nagu üldiselt, nii on ka rahvusvaheliste suhete üksikud probleemid Nõukogude sotsialistliku riigi välispoliitikas lahutamatuult seotud tema sisepoliitikaga.

Nõukogude välispoliitika põhimõtted on välispoliitiliste probleemide lahendamise kõige demokraatlikemaiks eeskujuks. Ja seda sellepärast, et demokraatia Nõukogude riigis on demokraatia kõrgeim tüüp.

«Nõukogude Liidu rahupoliitika,» märkis 1949. aastal G. M. Malenkov, «tuleneb sotsialistliku ühiskonnakorra

kõige põhilisematest, printsiipiaalsematest alustest ja nõukogude rahva huvidest.»¹

Kõigi rahvaste, kellele kaitsjaks me olime ja jääme, võrdõiguslik koostöö tuleneb otseselt NSV Liidu rahvaste koostööst, koostööst Nõukogude Liidu koosseisu kuuluvate rahvusvabariikide vahel, kus rahvad said võimaluse ehitada oma vormilt rahvuslikku ja sisult sotsialistlikku kultuuri.

Meie nõukogude suveräniteedi kontseptsioon on samuti rahvuspoliitika leninlik-stalinlike põhimõtete järjekindlaks väljenduseks, mis kindlustab kõigi NSV Liidu rahvaste vennaliku koostöö, nende majanduse ja kultuuri täieliku õitsengu.

Lõpuks, NSV Liidu ustavus endale võetud kohustuste täitmise suhtes, meie allkirja pühadus rahvusvahelistel lepingutel on kogu meie sise- ja välispoliitika tõeliselt rahvaliku iseloomu väljendajaks.

Seltsimees Stalin, jutuajamisel saksa kirjaniku Emil Ludwigiga, ütles, et leidub poliitikuid, kes täna lubavad või ütlevad üht, järgmisel päeval aga kas unustavad selle või eitavad seda, mida nad ütlesid eile. «Meie,» märkis J. V. Stalin, «nii ei või talitada. See, mis toimub väljaspool, saab vältimatult teatavaks ka omal maal, saab teatavaks kõigile tööliste ja talupoegadele. Kui me räägiksime üht, teeksime aga teist, siis kaotaksime oma autoriteedi rahvahu!kades.»

Nõukogude välispoliitika reservid on võimsad ja ammen-damatud.

Oktoobrirevolutsiooni 33. aastapäevale pühendatud kõnes rõhutas seltsimees N. A. Bulganin mõtet, millega võih lühidalt kokku võtta kõik eespoolõeldu:

«Kommunism ja töörahvas on lahutamatud. Sellepärast — nii nagu ei saa hävitada rahvast, nii ei saa hävitada ka kommunismi. Rahvas juba oma o'ukorra tõttu kapitalistlikus ühiskonnas on lepitamatu vaenlane imperialismile, mis toob rahvastele kannatusi ja massilist hukkumist röövel-like sõdade lahinguväljadel.»²

Sellepärast on ükskõik millise maa, ükskõik millise riigi rahvas Nõukogude Liidu loomulikuks liitlaseks ja sõbraks

¹ G. M. Malenkov, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 32. aastapäev, Tallinn, 1949, lk. 11.

² N. A. Bulganin, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 33. aastapäev, Tallinn, 1950, lk. 26.

tema väsimatus võitluses rahu ja rahvaste vabaduse eest. Nõukogude Liit ja tema poolt juhitud rahu-, sotsialismi- ning demokraatialeer on võitmatu. Nii nagu on võitmatu kommunismiüritus kogu maailmas, nii on vältimatu Nõukogude riigi välispoliitika põhimõtete võit, sest see poliitika oli, on ja jääb sotsialismipoliitikaks, demokraatia-, rahvaste vabaduse ja rahvastevahelise rahu poliitikaks.

SISUKORD

Sissejuhatus	3
Marx ja Engels töölisklassi rahvusvahelisest poliitikast	6
Lenin ja Stalin — Nõukogude riigi välispoliitika loojad ja innustajad	7
Lenin ja Stalin kahe süsteemi kooseksisteerimisest ja rahvusvahelisest koostööst	11
Võitlus rahu eest kui Nõukogude välispoliitika peamine põhimõte	13
Rahvaste enesemääramise ja suveräänsuse nõukogude kontseptsioon	15
Nõukogude riigi suhtumine rahvusvahelistesse lepingutesse	19
Nõukogude Liit ja rahvusvahelised rahu- ning julgeoleku-organisatsioonid	21
Leninlik-stalinlik õpetus sõdadest ning NSV Liidu võitlus agressiooni ja agressorite vastu	23
Rahu eest võitlemise mitmesugused vormid Nõukogude riigi arenemise erinevatel ajajärgudel	24
NSV Liidu välispoliitika eesmärkide ja põhimõtete ühtsus	32
Kokkuvõte	35

Toimetaja K. Tamjärv
Tehniline toimetaja E. Ridala
Korrektoirid
A. Tihane ja A. Kalberg

Ladumisele antud 30. VII 1952.
Trükkimisele antud 22. X 1952.
Paber 54×84, 1/16. Trükiarv 6000.
Trükipoognaid 2,5. Formaadile
60×92 kohaldatud trükipoognaid
2,05. Arvutuspoognaid 2,20.
MB-17994. Tellimise nr. 2374.
Trükikoda „Ühiselu“, Tallinn,
Pikk tn. 40/42.

На эстонском языке.

Hind rbl. 1.—

TRÜKIVIGU

Lk.	Rida	On trükitud	Peab olema
29	19.—20. alt	Nii muutus nõukogude rahvas Suure Isamaasõja algusest peale võitlejaks kõigi, fašismi poolt orjastatud Euroopa rahvaste vabaduse ja kogu demokraatliku maailma eest.	Nii muutus nõukogude rahva Suur Isamaasõda algusest peale sõjaks kõigi, fašismi poolt orjastatud Euroopa rahvaste vabaduse ja kogu demokraatliku maailma eest.
31	21. ülalt	Liibüast	Liibanonist

Rbl. 1.—

174

A

17346

SI 91 426

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00519142 6